

de ivn bres

Vecht & Plassengebied zomernummer jaargang 32 2017

De Bres

De Bres is het tijdschrift voor de leden en donateurs van de IVN afdeling Vecht en Plassengebied. Het gebied waarbinnen de activiteiten van onze vereniging plaatsvinden ligt aan weerszijden van de Vecht en bestrijkt grofweg de plaat-

sen: Utrecht, Leidsche Rijn, Vleuten-de Meern, Maarssen, Breukelen, Loosdrecht, Loenen en Abcoude. Dit gebied is qua natuur en landschap zeer gevarieerd en van groot belang voor het milieu en de biodiversiteit van deze streek.

De werkgroepen van IVN Vecht & plassegebied

Paddenstoelenwerkgroep

Contactpersoon: Hanni Meulemans-Mik
Email: hannimik@xs4all.nl
In het najaar iedere vrijdagochtend op paddenstoelenjacht

Jeugdwerkgroep en scharrelkids

Contactpersoon: Marijke Zoetelief
Email: marijkezoetelief@gmail.com

Werkgroep Commelinhof

Contactpersoon: Minke Schröder-Baron
Email: minke.schroder@ziggo.nl
Gehele jaar iedere vrijdagochtend open voor onderhoud. Voor het publiek op zondagmiddag van 19 februari tot eind mei open.
Adres: park Vechtenstein, Maarssen

Waterwerkgroep

Contactpersoon: Marijke zoetelief
Email: marijkezoetelief@gmail.com

Vleermuizenwerkgroep

Contactpersoon: Harrie Pelgrim
Email: harriepelgrim@hotmail.com

Wandelingenwerkgroep

Contactpersoon: Sharon van Straalen
Email: sharonvanstraalen@kpnmail.nl

Werkgroep excursies

Contactpersoon: Dries Klooster
Email: dries.klooster@telfort.nl
Aanvraag excursies: Illy Poley
Email: ipoley@ziggo.nl

https://www.facebook.com/ivn_vecht_&_plassegebied, achter dit ingewikkeld adres gaat de face-book pagina van IVN Vecht en Plassengebied schuil. Het is een openbare groep, wil je zelf iets plaatsen dan moet je je even als lid aanmelden bij Lolke Stelwagen.

Werkgroep communicatie

Contactpersonen
De Bres: Jan van Schooten
Email: jcvanschooten@gmail.com
PR en communicatie: Marloes van der Beek
Email: harald.marloes@telfort.nl
Website: Harm Dotinga
Email: h.dotinga@hetnet.nl
Winkeltje: functie vacant

Werkgroep bijscholing

Contactpersoon: Marijke Zoetelief
Email: marijkezoetelief@gmail.com

Werkgroep Utrecht

Contactpersoon: Dirk-Jan Boerwinkel
Email: dirkjan.boerwinkel@gmail.com

Werkgroep natuurscursus

Contactpersoon: Bernadet Sijmons
Email: inez.kollaard@planet.nl

Werkgroep natuurgidsencursus

Contactpersoon: Jan van Schooten
Email: jcvanschooten@gmail.com

Werkgroep natuurkoffer

Contactpersoon: Henny Suidman
Email: hjmsuidman@hotmail.com

Belangrijke data in 2017

Bestuursvergaderingen
maandagavond 20.00uur
maandag 23 januari
maandag 13 maart
maandag 8 mei
woensdag 12 juli
dinsdag 29 augustus
dinsdag 31 oktober
donderdag 14 december

Themaverzamelingen
donderdagavond 20.00 uur
donderdag 13 april
donderdag 9 november

Gidsenvergadering
woensdagavond 20.00 uur
woensdag 28 september

Algemene Ledenvergadering
woensdagavond 20.00uur
woensdag 29 maart

JP Thijssedag
zaterdag 9 september

Het bestuur

Voorzitter: Bert van der Tol
Email: bertvdtol@zonnet.nl
Secretaris: Illy Poley
Email: ipoley@ziggo.nl
Penningmeester: Hanneke Boom
Email: hannekeboom64@gmail.co
Bestuursleden: Marloes van der Beek,
John van Himbergen, Eugénie Weenink

Van de ledenadministratie

Als nieuwe leden heten wij van harte welkom:
Mees Klein
Edda Kilian-van Raamsdonk
Angelique Martis
Richard Tukker
Noud Uylings
Twee personen hebben zich afgemeld als lid. Een persoon is overleden

Ook belangrijk in 2017

28-29 januari, Nationale tuinvogeltelling
10 februari, Warme truiendag
10--11 maart, NLdoet dagen
21 maart, Wereldddag van de Bossen
22 maart, Nationale Boomfeestdag
26 maart, Zomertijd
25 maart, Het Uur der Aarde
22 april, Dag van de Aarde
13-14 mei, Nationale Molendag
18 mei, Fiets naar je werkdag
20-21 mei, Fête de la Nature
22 mei, Dag van de biologische diversiteit
5 juni, Dag van het Milieu
7 juni, Landelijke buitenspeeldag
28 juli, Dag van de Natuurbescherming
25-26 augustus, Nationale Nachtvloedernacht
September, Groene maand
5 september, Duurzame dinsdag
9-10 september, Open Monumentendag
16 september, dag ter behoud van de Ozonlaag
16-23 oktober, Week van het Landschap
1 oktober, Nationale kringloopdag
4 oktober, Dierendag
10 oktober, Dag van de Duurzaamheid
28 oktober, Nacht van de Nacht
29 oktober, Wintertijd
5 november, Natuur werkdag
6-12 november, Week van Respect
25 november, Niet-Winkeldag
5 december, Wereld Bodemdag
7 december, Nationale Vrijwilligersdag

Bomen in je straat

Bomen in je straat horen zo bij je omgeving dat ze eigenlijk niet eens meer opvallen. Als de zaden naar beneden vallen is het 'troep' wat overal zit en wat je wegveegt van je stoep en je terras. Als de ene boom klaar is met rondjes met zaadjes erin, komen de vleugeltjes met zaadjes eraan en vervolgens een hoop donzig wit pluus waar de zaadjes in verstopt zitten. Dat alles komt, samen met een hoop dorre takken via je dak en regenafvoer in je goot. En als toetje komt de poep van de vogels die in de boom zitten op je auto terecht. Kortom, eigenlijk heb je er zo bekeken een hoop ellende van.

Totdat manlief opmerkt: 'er zit dit jaar wel erg weinig blad aan de bomen en ze dragen bijna overdreven veel vrucht'. Ik kijk omhoog en jawel, ik kan er wel erg doorheen kijken en er hangen dikke bundels in met zaadvleugeltjes. Opeens ben ik benieuwd wat er nu eigenlijk precies staat en wat er aan de hand is. Na wat zoeken kom ik op een bomensite van de gemeente Utrecht waar mijn straat in staat, elke boom is aangegeven als groen rondje en de namen staan erbij, het betreft 7 'eenbla-

dige essen' (*Fraxinus excelsior* Diversifol). Manlief had al uitgezocht dat er een grote schimmelinfectie plaatsvindt onder de essen, de z.g. 'essentaksterfte'. De es dreigt de iep achterna te gaan, die door ziekte bijna niet meer voorkomt in de Nederlandse bossen. En wat blijkt: de bomen in mijn straat zijn aan het vechten voor hun leven. Ze proberen zoveel mogelijk zaad te zetten om voor zoveel mogelijk nageslacht te zorgen voordat ze sterven. De schimmel zit overal in de lucht en er is momenteel geen bestrijding mogelijk. Een kwestie van afwachten dus en hopen dat het bij deze ene gevoelige tik zal blijven. Ik vraag me wel af hoe het zal zijn: een boomloze straat. Ik kan me er niets bij voorstellen. Ik kijk om me heen en ben blij dat de bomen toch nog zo gewoon en in grote getale aanwezig zijn dat ze bijna niet meer opvallen.

Meer informatie:

<http://objectdesk.gemgids.nl/Publication/Site/401> (bomengids Utrecht)

<http://www.btl.nl/binaries/content/assets/pdfs/btl-bomendienst/publicaties/essentaksterfte.pdf>

Marloes van der Beek

Diploma-uitreiking Natuurgidsenopleiding 2016/2017

Op zaterdag 17 juni vond tijdens een feestelijke bijeenkomst de diploma-uitreiking plaats aan de 19 geslaagden van de Natuurgidsenopleiding 2016/2017. Daaraan vooraf werden de cursisten, hun familieleden en bekenden en leden van het IVN door Bert van der Tol, voorzitter van de afdeling en Petra Schut, aanwezig namens het IVN regio Utrecht, toegesproken. Bert van de Tol gaf aan dat de afdeling blij is met de instroom van zoveel nieuwe gidsen. Nieuwe mensen met kennis van de natuur, die met nieuwe ideeën komen en maken dat de afdeling vitaal blijft. Bij de uitreiking van het diploma en de badge besteedde Friedi de Jong dan wel Titia Kan bij elke kandidaat afzonderlijk aandacht aan markante zaken tijdens hun opleiding en aan de inhoud van hun presentaties, stage en het 4-seizoenen project. Jan van Schooten vertoonde daar passende foto's bij. Na de diploma-uitreiking werd een toast uitgebracht. Voor we aan het diner begonnen verzorgde Marcel Blekendaal als Polderwachter een korte wandeling in de polder die vergezeld ging van verhalen zoals hij alleen ze kan vertellen. En daarna was het napraten. Eigenlijk vond iedereen het jammer dat de opleiding die anderhalf jaar duurde nu afgelopen was, ondanks de forse tijdsinvestering.

De informatieavond op 24 november 2015 betekende voor het cursusteam het startschot van de opleiding. De voorbereiding van het cursusprogramma was al een half jaar eerder begonnen, maar nu konden er cursisten geworven worden. Daarna volgde op dinsdag 26 januari de eerste cursusavond, waar er afgezien van vakanties, met tussenpozen van een week 29

op volgden. En na elke cursusavond volgde dan weer een excursie op zaterdagmorgen.

Tijdens de opleiding zijn we onder andere aan de slag geweest met leerstijlen, presentatietechnieken, PR en de organisatie van de afdeling en het ontstaan van het landschap. Aandacht besteed aan bomen, wilde planten, mossen, paddenstoelen, cultuurdieren, insecten, vogels, waterdieren en duurzaamheid. We zijn op excursie geweest in natuurgebieden als de Westbroekse Zodden de Molenpolder, bij biologische boer Willem van der Linden in de Bethunepolder en het polderreservaat Kockengen. We bezochten parken van buitenplaatsen en kastelen, zoals Nijenrode, Gunterstein, Goudestein, Doornburg, Slot Zuylen en De Haar. En parken als Vechtenstein met de Commelinhof en stadsparken in Utrecht. In maart 2016 was er het kennismakingsweekend in Neede in de Achterhoek, en in mei jl. een vogelweekend op Texel, dat als eindopdracht georganiseerd werd door een viertal cursisten. Wat de kennis die je tijdens de opleiding opdoet waard is, werd opnieuw duidelijk bij het lezen van de column van Casper Jansen in de Volkskrant van 8 juni jl. Casper Jansen loopt geregeld vergezeld van mensen uit de natuurwereld, een jaar lang door Nederland en doet daar dagelijks verslag van. Hij wil zo het natuurlandschap in kaart brengen. Zo schrijft hij die dag: "Van Wijk aan Zee naar Bakkum loop ik door een deken van Nachtegaal. Ik ervaar daar wat door het juiste beheer tot stand wordt gebracht. En ik neem de tijd om een Zwartkop, Grasmus, Tapuit en het Duinviooltje thuis te brengen. Hij citeert de journalist Gerard van Westerloo die in 1993 verslag doet van zijn maandenlange tocht door Nederland. Waarbij hij tot zijn schrik constateert: "overal om me heen bloeien voorjaarsbloemen, maar

Ik heb er geen naam voor. Bomen komen naamloos in blad. Vogels scheren anoniem over onbenoemde gewassen". Hij raakte er gefrustreerd door. We weten zeker dat je nu op een andere manier door de natuur zult lopen en neem de tijd om planten en dieren die je nog niet kent op naam te brengen. Het cursusteam bestond uit Jan van Schooten, Friedi de Jong, Tineke van Schooten, Bert van der Tol, Titia Kan, Paul van Gulik en Jaap Stavenderter.

Het cursusteam 2016/2017

Op de foto van links naar rechts zittend
Laura van Straalen,
Laurens van Os,
Truus Lefeber,
Olga Ekelenkamp,
Romy Langelaar.

staand
Joop Bouwman,
Hettie Luijten,
Ester Koning,
Welmoed de Lang,
Willie van Emmerik,
Annelies Speksnijder,
Carin van der Veer,
Joke van der Ham,
John Himbergen,
Alie Schutter,
Agnes Janmaat,
Jopie de Gans.

Afwezig waren
Lieneke van Vuuren-Ippel en
Diego Rijnker.

Harm Dotinga

Tijdens de Algemene Ledenvergadering van 29 maart jl. verzorgde Harm Dotinga een presentatie over de bescherming van flora en fauna onder de nieuwe 'Wet natuur-bescherming'. Hij was nauw betrokken bij de totstandkoming van de nieuwe wetgeving die per 1 januari 2017 van kracht is. De wet vervangt de Flora- en Faunawet (bescherming van in het wild levende planten en dieren), de Natuurbeschermingswet 1998 (bescherming van natuurgebieden) en de Boswet (bescherming houtopstanden buiten de bebouwde kom). De nieuwe wet is eenvoudiger van opzet, sluit aan op de Europese regelgeving en bekrachtigt de wil tot decentralisatie van taken van het Rijk naar de provincies. Harm gaf in zijn presentatie aan wat de gevolgen van de wet zijn bij de bescherming van de in het wild levende planten en dieren. Tijdens de ledenvergadering sloot hij zijn derde termijn als bestuurslid af met de kwinkslag: "Je zult merken dat ik nu actief word in de Werkgroep excursies en activiteiten". Het interview is een mooie gelegenheid om iets meer over de totstandkoming van de wet en over Harm zelf te weten te komen, of er binnen 'het recht' ook nog iets te genieten valt en hoe hij omgaat met reacties van tegenstanders van wet en regelgeving. Harm: "Het kabinet Rutte 1 (VVD, CDA en gedoogpartner PVV), in de persoon van Staatssecretaris Bleeker heeft het initiatief genomen voor de nieuwe wet. In een vroeg stadium zijn alle maatschappelijke organisaties geraadpleegd. De groene organisaties zijn daarbij vanaf het begin gezamenlijk opgetrokken. Bleeker gaf bij de presentatie van zijn eerste wetsontwerp al een schot voor de boeg door aan te kondigen dat er flink zou worden bezuinigd en gesneden zou worden in de regelgeving. Hij wilde de bestaande

natuur-wetgeving flink uitkleden, onder andere door de beschermde status van veel dier- en plantensoorten te schrappen. Dat was toen ook de wens van een groot deel van de Tweede Kamer. Nog voor het kabinet Rutte 1 viel, had ik namens Vogelbescherming Nederland al intensieve contacten met de woordvoerders van PvdA, D'66 en GroenLinks. Zij hebben toen een alternatief initiatief wetsvoorstel gemaakt waar ik samen met de Waddenvereniging ondersteuning aan heb verleend. Dat heeft er uiteindelijk voor gezorgd dat er een aantal positieve wijzigingen in het wetsvoorstel zijn aangebracht. De totstandkoming van de nieuwe wet was een langdurig en vaak moeizaam traject, maar de contacten met de betrokken organisaties, Kamerleden en ambtenaren waren altijd prettig. Ik heb mijn expertise kunnen inbrengen en op die manier dingen weten te bereiken. Het zijn in het algemeen niet alleen zeer deskundige- maar ook aardige mensen. Natuurlijk zit je ook aan tafel met partijen die natuur maar een linkse hobby vinden en het zien als een belemmering voor economische ontwikkeling. Daar ga je professioneel mee om, maar je zegt wel wat je ervan vindt".

"Als lid van het bestuur van de IVN-afdeling Vecht & Plassengebied heb ik me onder andere bezig gehouden met het Meerjarenbeleidsplan en het Huis-houdelijk Reglement. Ik heb daarvoor samen met andere bestuursleden een aanzet gegeven, die geïnspireerd was door beleidsplannen en reglementen van andere IVN-afdelingen. Samen met Marloes van der Beek onderhoud ik de website die onlangs in een nieuw jasje is gestoken. Aan het uitbrengen van een maandelijkse nieuwsbrief zijn we nog niet toegekomen. Ik neem deel aan de Werkgroep Utrecht die tegenwoordig als Werkgroep Stadsnatuur door het leven gaat en excursies verzorgt

in de parken en de binnenstad van Utrecht en in Amelisweerd. Bij excursies in Utrecht merk ik als gids dat veel deelnemers over het algemeen maar weinig over de natuur in de stad weten. Een excursie moet voor de deelnemers dan ook vooral een belevenis met de natuur zijn. Tegenwoordig maak ik ook deel uit van de Werkgroep Excursies die voor de IVN-afdeling Vecht & Plassengebied het jaarprogramma voor excursies en activiteiten samenstelt. Bij het IVN ben ik terecht gekomen, omdat ik naast mijn baan als universitair docent graag iets wilde doen aan natuureducatie om zo werk en hobby te kunnen combineren. Daarom ben ik in 2004/2005 de Natuurgidsenopleiding gaan volgen. Als 4-seizoenenproject,

waarbij je als onderdeel van de cursus de natuur gedurende de seizoenen volgt, diende het Volkstuincomplex 'De Pioniers' waar ik vanuit mijn woning op uitkijk. Ik was nog niet zo deskundig op het gebied van de flora, dus was het voor mij vooral een kennismaking met de wilde planten die er groeiden. Harm: "Tegenwoordig richt ik me vooral op vogels en bomen. Ik ga geregeld vogels kijken in de omgeving van Utrecht, daarnaast kom ik graag op de Wadden, eigenlijk zijn alle Waddeneilanden daarbij interessant. Daarnaast vogel ik op de Utrechtse Heuvelrug en als ik in Drenthe ben op het Balloërveld of bij de Drentse Aa. Het is opmerkelijk dat ook in Drenthe de vogels onder druk staan. Er zijn bijna geen weidevo-

gels meer te zien door de invloed van de intensieve landbouw en de aanleg van vakantieparken en fietspaden ten behoeve van het toerisme die druk op de natuur zetten. Wat de bomen betreft is de Valse christusdoorn één van mijn favorieten. Ze zijn er met en zonder doornen, in het laatste geval moet je ze herkennen aan de stam, bladeren en peulen. Wij beginnen de stadsexcursie steevast bij het Paushuis. Daar vlakbij aan de Kromme Nieuwe Gracht staat er één met doornen die goed te zien is. De boom heet Valse Christusdoorn, omdat hij niets met de doornenkroon te maken heeft, de boom komt in Israël zelfs niet voor. In de binnenstad van Utrecht staat een grote verscheidenheid aan bomen, waaronder de Trompetboom, Anna Paulowna-boom en Tulpenboom. Naast mijn bezigheden in de natuur doe ik aan tennis, hardlopen en je zult het niet geloven: aan wielrennen”.

Door een voorval tijdens het Vogelweekend van natuurgidsen in opleiding kwamen we uit op dierenrechten. Tijdens een excursie dit jaar in de Slufter op Texel, vertelde de gids dat toeristen geregeld hun kat op het eiland achterlaten. Die verwilderen daar vervolgens en groeien uit tot wilde katten die er nogal huishouden onder de vogels. Ze worden gevangen, moeten resocialiseren en gaan daarna naar een asiel in Den Helder, maar niemand wil die katten hebben, dus loopt het systeem vast. Harm: “De Wet dwingt ons om respectvol met in het wild levende dieren om te gaan. Volgens de Wet natuurbescherming is er een zorgplicht voor alle in de natuur levende dieren en hun directe leefomgeving. Je moet daarbij handelen zoals redelijkerwijs van je verwacht mag worden. Het is met andere woorden een fatsoensnorm. Het bovenstaande is daar een voorbeeld van. Verwilde katten kunnen vogelpopulaties decimeren, ze-

ker op de eilanden, en worden daarom terecht uit de natuur verwijderd. Dat gebeurde hier op een zeer diervriendelijke manier. Als niemand echter de opgevangen katten opnieuw als huisdier wil hebben, dan is de kans aanwezig dat ze worden afgemaakt. De vraag is dan of je ze niet beter meteen kunt doden. Tegen het afschieten van verwilde katten bestaat echter veel maatschappelijke weerstand. Begrijpelijk, want het kan ook een huisdier zijn dat nog een baasje heeft”.

“Na de middelbare school ben ik naar Utrecht gegaan om er rechten te gaan studeren. Eigenlijk wilde ik diergeneeskunde gaan studeren, maar toen ik me in de studie ging verdiepen sprak het toekomstperspectief me niet aan. Ik heb toen gekozen voor rechten, omdat je met die studie veel kanten op kunt. Die keuze is mij uitstekend bevallen. Ik heb mij gespecialiseerd in het internationale recht en het milieurecht, in het bijzonder het natuurbeschermingsrecht. Ik heb langere tijd voltijds in onderwijs en de wetenschap gewerkt, en doe dat nu nog één dag per week. Enkele jaren geleden heb ik de overstap gemaakt naar de praktijk. Ik werk nu als senior jurist bij Vogelbescherming Nederland. Ik heb iets met vogels en de doelstelling van de Vogelbescherming spreekt me aan: de bescherming van in het wild levende vogels en hun leefgebied in Nederland en daarbuiten. Mensen verwarren de Vogelbescherming nogal eens met de Dierenbescherming. Wij houden ons bezig met natuurbescherming en niet met dierenwelzijn. En richten ons daarbij op in het wild levende dieren en niet gehouden(gefokte) vogels. Een enkele keer komen mensen vogels die ze hebben gevonden in een doos bij ons afleveren. Wij vangen echter geen vogels op, dat doen de vogelasielen”.

Jaap Stavenuiter

Wilde planten die je eigenlijk gezien moet hebben

De Rode spoorbloem

De Rode spoorbloem, *Centranthus ruber*, kun je vinden op een muur langs de Griff bij het Griffpark in Utrecht. Het Griffpark is aangelegd op de plek waar ooit een gasfabriek stond. De grond was daar zo zwaar verontreinigd dat men er geen andere oplossing voor had dan het gebied in te pakken. Het stadspark ligt daarom met kinderboerderij en plantentuin en al op een heuvel. Aan de zuidkant van het park dat ook wel Gagelsteede wordt genoemd is met kalkrijke metselspecie een muur gebouwd voor muurplanten. De muurplanten waar Utrecht beroemd om is hebben naast kalk, vocht en voldoende grip nodig om te groeien. De Rode spoorbloem komt oorspronkelijk uit Zuid-Europa en groeit bij voorkeur op een droge kalkrijke stenige ondergrond en is door de stijging van temperatuur nu ook hier te vinden.

Het is één van de veertig nieuwe soorten die bij de telling in 1990 zijn waargenomen. 80% van de nieuwkomers zijn warmteminnende planten. In steden is de gemiddelde temperatuur 3° Celsius hoger dan op het platteland, het is daarom niet verwonderlijk dat die soorten als eerste in de stad worden waargenomen. De Rode spoorbloem is een mooie rijkbloeiende overblijvende plant die van juni tot september bloeit, 30 tot 80 cm hoog wordt, met blauw/groene steel en overstaande lancetvormige bladeren. De Spoorbloem is een prachtige plant die al eerder door kwekers is ontdekt. In tuincentra zijn ze b.v. te koop onder de naam *Centranthus ruber* ‘Alba’. Ze worden ook wel verkocht onder de naam Rode Valeriaan, een verbastering van de Engelse naam Red valerian. Als je de Rode

spoorbloem kent zal je hem herhaaldelijk in tuinen zien staan. Het is moeilijk om te bepalen of je met een wilde plant of met een cultivar te maken hebt. Ik zou er maar vanuit gaan dat een exemplaar dat op een muur groeit de ware is. Om het nog ingewikkelder te maken wordt de Rode spoorbloem in de ‘oudere’ plantengidsen bij de Valeriaanfamilie ingedeeld. Iedereen kent de naam Valeriaan als middel dat rust brengt in het leven. Wie zo’n plant heeft gekocht en daarmee een Echte valeriaan in de tuin dacht te hebben, moet ik teleur stellen. Bij het indelen van planten wordt tegenwoordig gebruik gemaakt van DNA onderzoek. Dat heeft ertoe geleid dat er geschoven wordt met de rangschikking binnen de plantensystematiek. In nieuwe gidsen of op internet kun je lezen dat de Rode spoorbloem nu tot de Kamperfoeliefamilie gerekend wordt en dat geldt ook voor de Echte valeriaan. De Echte valeriaan moet je langs de slootkant zoeken in het veenweidegebied. De plant kan tot 150 cm hoog worden. Het is net als de Spoorbloem een overblijvende plant waarvan de bovenste bloemen van begin juni tot begin juli bloeien. De bloemen hebben een lichtlila tot witte bloemkroon. Ze lijken donkerder en dat komt door de paarse kleur van de top van de meeldraden en overstaande geveerde bladeren met een opvallend nerfpatroon en gezaagde rand. Het is een plant, zonder veel bladeren, maar wel met een wortelstok waarin het geheim van de plant rust.

Jaap Stavenuiter

Leesbaar Landschap

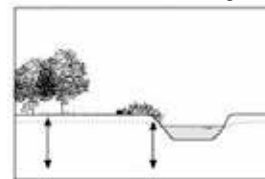
met vier 'brillen' kijken naar de samenhang

Toen ik in 2008 in Overvecht kwam wonen, leerde ik ook het gebied ten noorden van Utrecht kennen: het Gagelbos en het (recreatie)gebied dat op de kaart staat als Noorderpark. Best een mooie omgeving om te wandelen en fietsen, met op enkele plekken bijzondere planten. Maar alles met rechte lijnen en doorkijkjes, met veel sloten en hele lange kavels. Pas door een fietsexcursie tijdens een cursus Stadsnatuur ging het gebied echt voor me leven. Daar werd verteld over het ontstaan van het landschap, de hoogteligging en waterbeheersing. De sloten zijn niet recent gegraven, maar ontstonden, net als de lange kavels, al bij de ontginning van het gebied in de Middeleeuwen! Dat verhaal zal ik hier niet vertellen, maar het voegde voor mij heel veel toe aan de waarderung van het landschap. En het verklaart veel over wat er waar leeft en groeit aan flora en fauna.

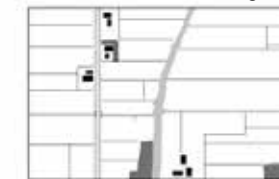
Een jaar geleden - ik was al bezig aan de Natuurgidsenopleiding - hield Kees de Heer een fietsexcursie die begon in hetzelfde gebied, en daarna door Westbroek en de Molenpolder voerde om te eindigen langs de Vecht. Hij leerde de deelnemers om als het ware met vier verschillende 'brillen' naar het landschap te kijken. De horizontale en verticale samenhang, de historische en de seizoenssamenhang. Deze vier verschillende optieken bieden zicht op de onderlinge verbanden in het landschap. Elk landschap heeft namelijk zijn eigen samenhang, zijn eigen verhaal, zijn eigen identiteit. En het vormt onderdeel van onze identiteit. Als we ons verbonden voelen met een landschap, kunnen we er ook anderen enthousiast voor maken. Schrijver, dichter en landschapsactivist Willem van Toorn introduceerde de term

'Leesbaar Landschap' uit zorg dat landschappen, en daarmee onze geschiedenis, zouden verdwijnen. Dat was in de tijd van de grootscheepse rivierdijkverhogingen. We zijn geen bezoekers van een landschap, maar bewoners voor wie de tekens en verhalen van het landschap voedsel voor de geest zijn. (Lees zijn prachtige beschouwing over hoe we naar het landschap zijn gaan kijken: Willem van Toorn, Leesbaar landschap. Querido, 1988, www.dbnl.org/tekst/toor-005lees01_01/toor005lees01_01.pdf). In 2004 schreven Karina Hendriks en Henk Kloen voor onder meer IVN een 'Handleiding leesbaar landschap', in twee delen (edepot.wur.nl/117687 en edepot.wur.nl/117688). Deel 1 geeft handvatten om mensen te helpen met nieuwe ogen naar een landschap te kijken en zo een dieper, completer begrip van een bepaalde plek te geven. "Door de vier thema's kunnen we het landschap beter waarnemen en beleven, de kwaliteiten ervan opsporen en die toegankelijk maken voor een groter publiek." Deel 2 kan worden gebruikt bij planvorming om het landschap toegankelijker te maken of om de landschapskwaliteit te versterken. Om te kunnen lezen moet je het alfabet kennen: je kunt de letters herkennen. Zo kun je in een landschap de onderdelen herkennen waaruit het is opgebouwd: een bomenrij, een weg, weilanden, enz. De betekenis van een boek ontstaat echter pas in de samenhang tussen de letters die woorden en zinnen vormen. Zo ook in een landschap: de betekenis van een landschap is te lezen in de samenhangen tussen alle onderdelen. Allerlei voorheen losse elementen blijken bij elkaar te horen en een verhaal te vertellen over de plek. Je kijkt en vraagt je af 'waarom zie ik wat ik zie?'. 'Wat zegt wat ik zie over deze plek?' Door steeds nieuwe vragen te stellen, wordt je waarneming aangescherpt en ontstaat een steeds vollediger beeld.

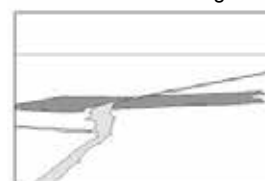
A. verticale samenhang

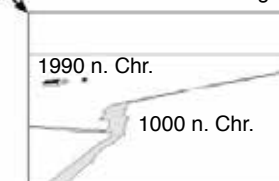
B. horizontale samehang

C. seizoensamenhang

D. historische samenhang

De vier brillen of aspecten zijn deze:

- De verticale samenhang is de uitdrukking van de ondergrond (bodem, water, reliëf) in het landgebruik, de biotopen, de vegetatie, etc.
- De horizontale samenhang is de uitdrukking van relaties (agronomisch, sociaal of ecologisch) in de patronen van sloten, wegen/paden, beplanting en gebouwen.
- De seizoensamenhang is de uitdrukking van het jaarverloop in kleuren en vormen.
- De historische samenhang is de uitdrukking van de ontstaansgeschiedenis in patronen en elementen in het landschap.

Een landschap verandert voortdurend en daarmee de samenhangen ook. Hoe beter de samenhang binnen de vier verschillende invalshoeken zichtbaar is, hoe sterker de identiteit van het landschap en daarmee van onze waardering.

Hoe werkt dat nu in de praktijk? Dat verschilt enigszins per gids: je kunt er je eigen draai aan geven en verschillende elementen naar voren halen om het landschap te lezen. De manier van Kees de Heer sprak me erg aan. Hij legde de methode uit en stelde vragen aan de deelnemers: wat hoor je, wat zie je? En wat zegt dat over de ondergrond / de relaties / de tijd in het jaar / de geschiedenis? Samen vonden we antwoorden bij de vragen, en zo konden we het landschap duiden. De Heer weet veel van het gebied, zoals waar een sluisje een hoogteverschil aanduidt en waar een keerwal is tussen inundatiezones. (Want ook de militaire geschiedenis bepaalt mede het landschap rond Utrecht, met de forten en de Kringenwet). En hij had allerlei kaarten bij zich die het landschap toonden in de historie: kaarten uit oude atlanten naast kaarten van hetzelfde gebied nu, en kaarten van de ontginning van

het gebied. Die kwamen uit 'Tastbare tijd 2.0, cultuurhistorische atlas van de Provincie Utrecht'. Van elk deelgebied staan daarin vijf kaarten met het landschap door de tijd heen, die je kunt afdrucken op A3-formaat en dan (laten) lamineren.

Als gids wil ik graag gecombineerde uitleg over natuur en cultuur geven in excursies. Ik hoop daarmee ook publiek te trekken dat kennis wil maken met een gebied, zonder in specifieke onderdelen geïnteresseerd te zijn. Dat kan door samen te werken met een

gids van een historische vereniging, of door jezelf te verdiepen in de geschiedenis van het gebied. In mijn beleving maakt het een algemene excursie over een gebied interessanter als zowel de oorsprong van het landschap als wat er groeit en bloeit aan bod komen. En als mensen kennis over het gebied hebben en weten waarom het is zoals het is, zijn ze ook in staat zich met argumenten te weren tegen mogelijke aantastingen van het landschap.

Joke van der Ham

Nieuws van de werkgroepen

De vogelwerkgroep

Zondag 24 maart was er een excursie georganiseerd in de Groene Jonker. Door omissie is dit niet in de media terecht gekomen, behalve op site van

het IVN. Derhalve bestond de groep uit (maar) 10 mensen. We hadden een mooie ochtend met een stralend zonnetje en heel veel baltsende en parende vogels. In totaal hebben we 50 soorten geteld.

In veilige handen.

Onze afdeling wil de vrijwilligers en deelnemers aan IVN-activiteiten een gezellige en veilige omgeving bieden waarin natuurbeleving en –educatie centraal staan. Omdat helaas in de media regelmatig berichten verschijnen over seksueel misbruik van kwetsbare groepen, zoals kinderen in een omgeving waarin zij zich veilig zouden moeten voelen, wil de afdeling en ook landelijk IVN voorbereid zijn op situaties waarbij onverhoopt sprake is van ongewenst gedrag en zelfs seksueel misbruik. Het bestuur heeft daarom in navolging van landelijk IVN beleid geformuleerd hoe deze situaties voorkomen kunnen worden en hoe eventueel in zo'n situatie gehandeld dient te worden. Tijdens de Algemene Ledenvergadering van 2016 werd het voorgenomen beleid voor het eerst besproken. Op basis van de inbreng tijdens de Algemene Ledenvergadering en enkele leden is het beleid aangepast. Dit is voorgelegd aan de Algemene Ledenvergadering van 27 maart 2017. Deze vergadering heeft het beleid van onze afdeling vastgesteld.

Wat staat er nu precies in dat beleid? Allereerst wordt ingegaan op wat we als afdeling onder ongewenst gedrag verstaan. Het gaat niet alleen over seksueel grensoverschrijdend gedrag, het gaat bijvoorbeeld ook over agressie, diefstal, discriminatie en overmatig alcohol- of drugsgebruik.

Mocht een deelnemer aan een IVN-activiteit slachtoffer (c.q. ouder of begeleider) zijn van ongewenst gedrag of als getuige dit hebben waargenomen, dan kan een deelnemer dit melden bij de aanwezige IVN-vrijwilliger of bij de vertrouwenspersoon.

Iedere IVN-vrijwilliger heeft het recht om deelnemers aan een activiteit uit te sluiten als deze zich schuldig maken aan ongewenst gedrag. De IVN-vrijwilli-

ger is verplicht dit altijd te melden bij de vertrouwenspersoon.

De vertrouwenspersoon wordt door het bestuur benoemd. Het bestuur is in gesprek met een kandidaat voor deze functie. De vertrouwenspersoon zal een gesprek voeren met degene die het incident gemeld heeft. Mocht dat niet dezelfde persoon zijn als het slachtoffer, dan zal ook met het slachtoffer een gesprek worden gevoerd. Bij (verdenking van) ongewenst gedrag zal de vertrouwenspersoon al dan niet gezamenlijk met de melder en het slachtoffer een gesprek voeren met de beschuldigde. De vertrouwenspersoon rapporteert en adviseert het bestuur over de te nemen maatregelen. Bij (verdenking van) strafbare feiten zal de vertrouwenspersoon dit melden bij de politie. Het is echter aan (de vertegenwoordiger van) het slachtoffer om deze melding om te zetten in een aangifte of om direct aangifte te doen. Het bestuur zal dit ook direct aan de landelijke vertrouwenscommissie van het IVN rapporteren.

Het bestuur kan vanwege verdenking van ongewenst gedrag tijdelijke maatregelen, zoals tijdelijke ontzegging van toegang tot activiteiten nemen. Zij informeert de betrokkenen daarover. Het bestuur doet uitspraak als er sprake is van een onterechte verdenking (rehabilitatie) of bewezen ongewenst gedrag (berisping of royement). Ook hierover zullen de betrokkenen geïnformeerd worden.

Om seksueel misbruik van kwetsbare groepen te voorkómen zijn er specifieke gedragsregels opgesteld. Een belangrijke regel is dat elke IVN-vrijwilliger die met kinderen werkt een Verklaring omtrent Gedrag (VOG) moet kunnen overleggen. Deze VOG kan via de afdeling gratis aangevraagd worden via IVN-servicedesk. Mocht u dus met kinderen werken geef dan uw (meisjes) naam en uw e-mailadres aan mij door

(johnvanhimbergen@yahoo.com) dan zorg ik voor doorgeleiding naar de IVN- servicedesk. Het zou mooi zijn als iedereen van de afdeling die met kinderen werkt voor november 2017 in bezit is van een VOG.

Verder is het vanzelfsprekend dat de IVN-vrijwilliger zorgt voor een omgeving en een sfeer waarbinnen ieder kind zich veilig en gerespecteerd voelt en dat de vrijwilliger zich ervan onthoudt kinderen te bejegenen op een wijze die hen in hun waardigheid aantast.

Om een veilige omgeving te creëren moet de werkgroepcoördinator en/of de hoofdbegeleider er altijd voor zorgen dat er bij een kinderactiviteit tenminste twee volwassenen aanwezig zijn. Mocht dat niet het geval zijn dan gaat de activiteit niet door. Ook moet de werkgroepcoördinator en /of de hoofdbegeleider een inschatting risico's maken en eventueel maatregelen nemen om deze risico's te verminderen. In de bijlage van het beleidsdocument vindt u de belangrijkste risico's. Dit beleidsdocument vindt u op internetsite van de afdeling (<https://www.ivn.nl/afdeling/vecht-en-plassengebied/onze-vereniging>).

John van Himbergen

Zeldzaam

“Kijk, een roodborstje!”, zei een meisje vorige week tijdens de buitenles met de polderwachter in het natuurgebied in Waverveen.

“Nee”, zei de polderwachter, “kijk eens goed”.

“Oh nee, hij is blauw!”

“Dus dat is een...?”

“Blauwborstje?” Zo makkelijk kan het zijn.

Ik heb dat meisje en haar vriendinnen die om ons heen stonden wel even verteld dat dat niet iedere keer gebeurde tijdens de les: dat we een blauwborst spotten. Kluten, lepelaars en bergeenden volop. Ook leuk, maar de blauwborst is een zeldzaamheid.

En dan hoop ik dat ze 's avonds aan tafel vertelt dat ze die dag een blauwborst heeft gespot. En dat haar ouders dan weten dat dat het hoogtepunt van de dag moet zijn geweest. Want dat is natuurlijk nog maar de vraag: weten zij hoe weinig je zo'n beestje ziet?

Met andere woorden: wat is voor deze mensen 'zeldzaam'? Je kan namelijk ook denken dat alles wat vliegt een spreeuw is. Dan heb je witte spreeuwen, zwarte spreeuwen, grote en kleine en als zo'n beestje net op de pas geverfde schutting heeft gezeten dan heb je er een met een rood of met een blauw borstje. Pas als je doorhebt dat het hier om verschillende soorten vogels gaat en dat je sommige daarvan vaker ziet dan andere, dan pas kan je gelukkig worden van de eerste gierzwaluw (zo'n spreeuw die klem zit met z'n pootje) van het jaar. Of van het spotten van een blauwborst.

Ik ga tijdens mijn buitenlessen niet op zoek naar zeldzame dieren. Hoe leuk het ook is om een ringslang te zien of een blauwborst, hoe graag ik ook een keer de zeearend over zou zien vliegen als ik vertel over imposante rovers, het blijft een grote gok als je op zoek gaat naar die dieren. En teleurstelling na afloop van de excursie ligt op de loer. Want de kans op het spotten van een zeldzaamheid is natuurlijk heel klein.

Dat zal vast iets te maken hebben met het feit dat ze zeldzaam zijn.

Voor ons IVN'ers, natuurkenners bij uitstek is het wel duidelijk wat zeldzaam is en wat niet. Een blauwe reiger, een kraai en een meerkoet zijn niet zeldzaam, die kom je altijd tegen. Nee, zo'n vogeltje wat je nooit ziet, wat op waarneming.nl een volksverhuizing aan vogelaars met teletenzen veroorzaakt, dat is zeldzaam.

Maar hoe zit dat met een ICT-consultant die zijn dagen in de auto en op het kantoor doorbrengt? Die een keer in de maand naar buiten gaat, is voor zo iemand niet iedere vogel, zelfs een spreeuw, zeldzaam?

Dus als je zeldzame vogels wilt spotten kan je twee dingen doen: de app van waarneming.nl installeren of jezelf opsluiten en nog maar een keer per maand naar buiten gaan.

Of je kan natuurlijk ook gewoon genieten van een spreeuw...

de polderwachter

Wat voor een weer vandaag?

Hondsdagen

Traditioneel wordt met de Hondsdagen de warmste periode van het jaar bedoeld. Maar juist in deze periode hebben we ook veel Regenheiligen. Een regenrijke zomer laat over het algemeen geen grote hitte toe. De hitte, of in elk geval het mooiere weer wordt verwelkomd, zeker met de oogsttijd in aantocht. Regen in deze periode kan de gewassen op het land doen verzuipen en wordt met grotere kans op misoogsten vervloekt. De Hondsdagen ontleen hun naam aan het weer zichtbaar worden van Sirius in het ochtendgloren. Sirius is de helderste ster van sterrenbeeld de Hond. Maar helaas, in onze regio wordt Sirius op zijn vroegst pas op 25 augustus zichtbaar. En dat terwijl sommige Middeleeuwers de Hondsdagen al op 6, 10 of 14 juli lieten beginnen. De eerste twee zijn niet te verklaren. Maar over 14 juli kan gezegd worden dat een Noord-Franse auteur klakkeloos historische bronnen uit de Oudheid gekozen heeft, zonder deze te controleren. In Noord Frankrijk kan deze datum gewoon niet; het ligt te noordelijk. We moeten

naar de oude Egyptenaren om een verklaring te zoeken voor het begrip "Hondsdagen".

Astronomisch

De Egyptenaren kenden eertijds drie seizoenen, die allen waren gebaseerd op de overstromingscyclus van de Nijl: De planttijd, overstromingstijd en oogsttijd. De belangrijkste, de overstromingstijd, volgde altijd zo'n 15 dagen nadat Sirius weer zichtbaar werd in het ochtendgloren. U voelt misschien al aan dat niet altijd even duidelijk aan te geven is wanneer Sirius zichtbaar wordt. De zon moet nog een eindje onder de horizon staan en het zicht mag niet te veel door nevelsluiers of bewolking aan de horizon beperkt worden. Volgens Ptolemaeus is in Egypte de kans om sterren van de 1e grootte (helderste sterren) te zien opkomen het grootst drie kwartier voor zonsopkomst. Terug rekenend voor 30°NB kon Sirius volgens bovenstaande voorwaarden in de Juliaanse kalender in 500 v.Chr. op 19 juli in de ochtendgloed gezien worden. Nemen we onze huidige Gregoriaanse kalender dan zou dat zelfs 14 juli geweest zijn. Onze breedte op de aardkloot is veel hoger. Wij zien de sterrenhemel daardoor anders. De dagen zijn in de

zomer langer en we zien dus minder van de sterrenhemel dan in de winter. Zo begint de ochtendschemering 'szomers eerder dan in Egypte. Mede daardoor treedt er aanzienlijke vertraging op van het weer zichtbaar worden van Sirius ten opzichte van Egypte. Op zijn vroegst op 25 augustus maken we kans om iets van Sirius in de ochtendschemering op te vangen. Wanneer we uitgaan van deze datum dan staat 's ochtends Sirius al een kwartier boven de horizon terwijl het nog een half uur duurt voor de zon opkomt. Lager aan de horizon kunnen we Sirius niet waarnemen omdat het zicht hier altijd door waterdamp, wolken of grondnevel beperkt wordt. Al met al geen gunstige omstandigheden omdat het dan ook al sterk schemert. Maar u kunt het proberen. Bij de introductie van de Juliaanse kalender door Keizer Julius Ceasar was het zichtbaar worden van Sirius op 19 juli in het oude Egypte een belangrijk ijkpunt voor zijn kalender, waar op 20 juli de zon het teken van de Leeuw binnen trad. Dit werd de startdatum voor de Hondsdagen, maar wanneer eindigen deze nu? Een einddatum is nooit vastgelegd, maar het moment dat de zon gelijktijdig met het sterrenbeeld de Lier ondergaat is

op 11 augustus. Op een concilie te Nicea in 325 is bepaald dat de Hondsdagen vallen in de periode van 22 juli tot 22 augustus, de tijd welke de zon nodig had om het sterrenbeeld de Leeuw te doorlopen.

Zomerhitte

Traditioneel wordt met de Hondsdagen in ons land de periode bedoeld met hoogzomer. En in deze periode was voedsel snel aan bederf onderhevig door vochtige hitte. Plinius schreef al: "Wat de Hondster betreft, wie weet er niet dat ze bij haar opkomst de hitte van de zon nog verder aanwakkert? De invloed van deze ster is dan het sterkst op deze aardbol: de zeeën koken bij haar opkomst, stilstaande wateren worden wild". En: "Ook de honden zijn meer onderhevig aan hondsdoelheid gedurende dit tijdsinterval". Warmte, zo weten wij tegenwoordig, bevordert epidemieën. Maar dat was in de Oudheid tot ver in de recente tijd niet bekend: Nog bij onze overgrootouders stond de melk te verzuren in de kast en het vlees bedierf waar je bij stond. Daardoor werd ook verondersteld dat de Hondsdagen schadelijk voor de mensen waren. Fijne zomer voor iedereen;

Ton Lindemann

de mooie omgeving waar ik doorheen loop.

De natuur brengt niet alleen mij mentale rust. Zo blijkt uit onderzoek dat mensen sneller herstellen van een stressvolle gebeurtenis en een beter concentratievermogen hebben. Voor wat het laatste punt betreft is het vreemd dat er nog steeds kantoren zijn waar geen enkele plant te vinden is. In woonomgevingen met groen en water hebben bewoners ook minder last van angststoornissen dan waar deze natuurlijke elementen afwezig zijn (<http://www.wur.nl/nl/nieuws/Meer-natuur-rondom-huis-gaat-gepaard-met-minder-angststoornissen.htm>). Ook voor mensen in kwetsbare groepen, zoals ouderen, mensen met (beginnende) dementie hebben een natuur-

rijke omgeving en natuuractiviteiten een heilzaam effect. Het stimuleert de zintuigen, het bevordert het bewustzijn om hen heen en versterkt het oriëntatievermogen.

Het IVN wil met het programma Grijs, Groen & Gelukkig ouderen dan ook de positieve effecten van natuur laten ervaren. Dit doet het IVN door de omgeving van zorginstellingen te vergroenen en activiteiten, zoals de natuurkoffer voor hen te organiseren ([https://www.ivn.nl/grijs-groen-gelukkig/over-](https://www.ivn.nl/grijs-groen-gelukkig/over)

grijs-groen-gelukkig). Ook zorgboerderijen brengen mensen met geestelijke en lichamelijke beperkingen dicht bij de natuur. Door een zinvolle dagbesteding zijn deze mensen actief bezig en voelen zij zich gewaardeerd. En dat draagt bij aan hun geluksgevoel. Natuur zet ook aan tot bewegen. Zo kom je op zaterdag- en zondagochtend vele hardlooptroepen, skaters en wielrenners in bijvoorbeeld het Utrechtse Máximapark. Meer bewegen is goed tegen overgewicht. Bewegen zorgt ervoor dat de kosten van de gezondheidszorg minder stijgen en er minder ziekteverzuim optreedt. Dit zou samen ongeveer 2,5 miljard maatschappelijke kosten kunnen besparen (http://www.degroenestad.nl/Media/download/6961/def_groen_loont.pdf).

Je hoeft niet persé een intensieve sport te beoefenen, wandelen, zoals ik doe, is ook al goed. Wandelen is ook goed voor mensen met chronische ziekten, zoals diabetes 2. IVN-afdelingen organiseren samen met zorginstellingen dan ook regelmatig Biowalking, waar naast een natuurgids een medisch deskundige meeloopt (<https://www.ivn.nl/biowalking/wat-is-biowalking>). Het blijkt zelfs dat gezonder eten en bewegen ongeveer 40% van de mensen kunnen genezen. Dat betekent dat er minder insuline nodig is wat een besparing op de gezondheidskosten van 3 miljard euro kan opleveren (<https://www.ivn.nl/biowalking/nieuws/biowalking-helpt-in-de-strijd-tegen-diabetes-type-2>). Nog een voorbeeld van mogelijke kostenbesparing in de gezondheidszorg is dat ziekenhuispatiënten met uitzicht op groen een minder aantal behandeldagen in een ziekenhuis nodig hebben. Dit zou een besparing van ongeveer 500 miljoen

opleveren (http://www.degroenestad.nl/Media/download/6961/def_groen_loont.pdf).

Voor kinderen is spelen in de natuur ook goed. Vroeger was buitenspelen normaal, nu met de verleiding van tablets is dat een stuk minder geworden. Het gevolg hiervan is dat kinderen niet meer weten hoe ze een val moeten opvangen en vaker iets breken (<https://www.ivn.nl/groen-loont/nieuws/breke-been-door-weinig-buiten-spelen>), maar ook overgewicht ligt op de loer. Het is dan ook goed dat allerlei organisaties kinderactiviteiten organiseren en speelbossen en groene speelplaatsen bij school aanleggen waar kinderen de natuur, maar ook zichzelf beter leren ontdekken. Het IVN is partner van het programma Gezonde Schoolpleinen. Dit programma zorgt ervoor dat op ongeveer 70 scholen groene schoolpleinen gerealiseerd en onderhouden worden. (<https://www.ivn.nl/gezonde-schoolpleinen/rol-van-ivn>). Spelen, bewegen, werken in de natuur en uitzicht op de natuur is gezond voor jong en oud. Bijkomend effect is dat het ook nog eens allerlei maatschappelijke kosten bespaart. Kortom natuur is gezond. Ga dus naar buiten en geniet van de natuur en laat indien mogelijk ook anderen van de natuur genieten.

John van Himbergen.

Natuur is gezond

Ik ben bezig met het Grenslandpad te lopen. Dit is een lange-afstand wandelpad van Sluis in Zeeuws-Vlaanderen naar Thorn in Noord-Limburg. Het wandelen geeft mij mentale rust. Ik denk niet aan de dagelijkse besommingen van bijvoorbeeld het werk, maar geniet van

“TUSSEN ELKE TWEDE DENNEN BEVINDT ZICH EEN DEUR NAAR EEN NIEUWE MANIER VAN LEVEN.”

Op 1 april 2017 heb ik meegelopen in een MUIR-TREK, van staatsbosbeheer, door “boswachter” Femke Vergeest. Vrijdagavond kwamen de 11 mensen aan in Assel. Lekker koffie drinken. Even kennismaken tot iedereen er was. Toen begon het: we gingen in een kring zitten en vanaf nu: IN HET HIER EN NU. Dus leverden we de telefoons, portemonnee, sleutels, horloges in. Het werd stil en we gingen wandelen, een lantaartje voorop en een lantaartje achter.

We vonden een mooie plek en zochten ieder voor zich een plekje om te genieten, er kwam een glaasje wijn of druivensap langs en na een uurtje (denk ik) liepen we terug. Het was donker en we gingen naar onze kamers. We werden de volgende morgen rond zonsopgang gewekt met een klopje op de deur, een kaarsje en een kopje thee.

Aankleden en je dagrugzak inpakken; 2 liter water, regenpak, matje om op te zitten en een katoenen tas van Lize (vervangster van Femke die ziek was), waar het eten in zat.

Op pad, het eerste stuk volgden we Lize tot we bij het bos kwamen. Om beurten gingen we voorop en niet over de paden, maar struinen, struinen, struinen.

Op een gegeven moment vond Lize het een mooie plek en zochten we een stok, we stonden in de kring en deden mindfull verschillende oefeningen. Toen kwamen uit de rugzak van een deelnemer de sinaasappels. Overgooien, voelen, ruiken en natuurlijk

proeven, schillen met je handen, delen, ruilen. Ik dacht nog even oh nee, niet zweverig aub, maar dat was niet nodig. En je gebruikte na de vochtige bladeren een beetje water om je handen te wassen.....en ik kan je vertellen dat je zuinig bent, 2 liter lijkt veel, maar als je niet weet wat er gaat komen.....

Een andere deelnemer voorop en zij kreeg de opdracht om te stoppen bij een mooi plekje. Na hoeveel tijd? Tja..... We genoten van vogels, bomen, wilde zwijnen, edelherten en de stilte om ons heen. Er werd een mooie plek gevonden. We gingen zitten op boomstammen en Lize las een verhaal voor over John Muir die deze TREK ontwikkeld heeft. De man achter earth education (earth keepers). We kregen een schetsboek. Met woorden. Bij elke stop las Lize over dat woord voor, kregen we iets te eten en zochten we een plekje om met dat WOORD te denken, te voelen, te schrijven, te schetsen..... wat je wilde. Ieder voor zich, op zijn of haar manier, alles is goed.

Dit waren de woorden:
AVONTUUR; op zoek naar het onbekende, natuurlijke wilde plekken ontdekken die niemand kent.....
BEWEGING; gewaarworden en voelen hoe het zonlicht door ons heen stroomt....
LAND; je voorstellen wat er met het landschap is gebeurd en wat de invloed van mensen hierop is geweest....
PERCEPTIE, HEELHEID, LEVENSLUST, NATUURBEHOUD, EXTASE, ESSENTIE, REFLECTIE, EDUCATIE,

Het regende, we liepen met onze regenpakken aan en zochten een plek onder en tussen de bomen voor de lunch; heerlijk brood van de natuurwinkel, allerlei kaasjes, ook jam en zelf had je water mee. We zaten op onze

matjes te genieten. Het gesprek alleen in het HIER EN NU. Het was een heerlijke ervaring, we struinden verder en verder. Opeens waren we bij de gebouwen van radio Kootwijk, niemand had zin daar dichterbij te gaan kijken. We hadden een T-tas, de toiletas voor onderweg met papier en een schep.

Ach je doet het gewoon, je bent tenslotte tot zonsopgang onderweg.....
Helaas hebben we geen zon gezien, het was een sombere wat natte dag. Maar wat heb ik genoten, heerlijk op en in jezelf.

Toen het bijna donker was pakte Lize haar telefoon, google-maps en konden we de weg terug naar Assel vinden. En wat rook het lekker toen we binnen kwamen; er was voor ons gekookt; tomatensoep, kerrierijst, salade en sapjes. Heerlijk en wat zaten de houten stoelen lekker!

Na het eten kregen we onze horloges, telefoons enz. terug. Het bleek al over tien te zijn. Iedereen ging zijn spullen pakken en naar huis. Het was een mooie ervaring die ik met jullie wilde delen.

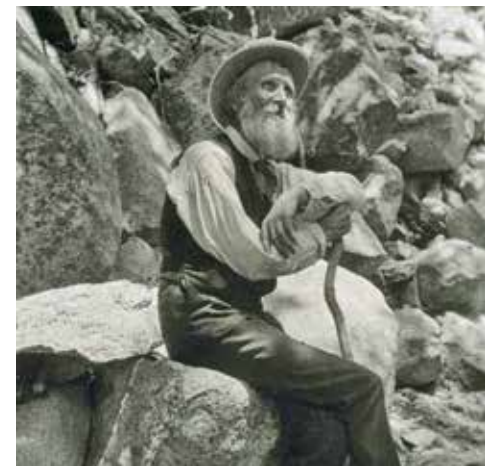
Lia Rademaker.

Muir Trek

Een Muir Trek begint vlak voor zonsopgang en eindigt na zonsondergang en is een tocht om je kennis laten maken met een speciale manier om de natuur te ervaren: een zwerftocht door een natuurgebied dat niemand op deze manier kent, dit waar te nemen met je hart, en je er met enthousiasme en overgave mee te verbinden, net zoals John Muir dat deed. Muir Treks worden op het moment aangeboden door Staatsbosbeheer.

Waar komt de naam Muir Trek vandaan?

De Muir Trek is geïnspireerd op de boeken en het leven van John Muir. John Muir was een Schots-Amerikaans natuurvorser, schrijver en natuurbeschermmer. Hij was een van de johnmuireerste bepleiters van de bescherming van natuurgebieden in de Amerikaanse wildernis, vooral in de Sierra Nevada. Zijn brieven, boeken en essays over de natuur in deze bergen werden gelezen door een miljoenenpubliek. De Muir Trek is ontwikkeld door het “Institute for Earth Education”. Dit is een wereldwijde organisatie die haar educatieve programma’s gebaseerd heeft op begrip van de fundamentele ecologische processen op aarde, ontwikkeling van een positieve houding ten opzichte van de natuur en persoonlijk leiderschap.

Beste Polderwachter

Wat bij jou opkomt als je het woord Parelduiker hoort weet ik niet. Zelf dacht ik tot voor kort automatisch aan een citaat van Multatuli: 'Een Parelduiker vreest den modder niet. De Parelduiker was daarbij een man die in de wateren van het voormalig Nederlands-Oost-Indië naar parels dook. Het was een begrip om iemand die ergens tegenop zag aan te sporen om vooral door te zetten. Het was ooit net zo'n begrip als die van 'De Hongerige Samoerai'. Elk bestuur was op zoek naar zo'n persoon die zijn sporen nog moest verdienen om de vereniging nieuw leven in te blazen.

Aan die andere Parelduiker die thuis hoort in de categorie Duikers en Futen, werd aandacht besteed in het lentenummer van het blad 'Vogels', van Vogelbescherming Nederland. In de periode van april tot en met juni maak je kans om Parelduikers te zien die langs de kust trekken op weg naar hun broedplaatsen in Scandinavië en Rusland. Camperduin en de Eierlandse Dam aan de noordpunt van Texel blijken de aangewezen plekken te zijn om ze te kunnen waarnemen. In hun zomerkleed zijn ze herkenbaar aan hun glimmende parelgrijze kop en een keel afgezet met fijne lijnen. De Parelduikers lijken zich daarmee bewust hebben aangepast in de stijl van de Minimal-art, met een lijnenspel dat bedoeld lijkt om psychedelische effecten op te wekken bij hun directe concurrenten.

Op de dijk bij Camperduin of moet je het daar Hargen aan zee noemen, staan bij het beeld van een strandjutter een paar bankjes.

Vanaf die bankjes had je een mooi uitzicht over de dijk en de strekdammen tussen Petten en Camperduin ofwel de Hond's Bossche Zeewering. Zo heb ik het vroeger tenminste op school geleerd, en dat uitzicht is nu verleden tijd. De dijk is inclusief zijn bedekking van basaltblokken verpakt in een enorm pakket met zand. En ook de strekdammen zijn verleden tijd. Veiligheid, kunstmatige duinen en een breed strand zijn er voor in plaats gekomen. Wat bleef zijn de kleiputten die aan de landzijde aan de voet van de dijk liggen. Je ziet er Kluten, Steltkluten, Lepe-laars, (Rosse) Grutto's, Scholeksters, Oeverlopers en ander grut waaronder de Veldleeuwerik.

Beste Polderwachter als man van de polder, die ook thuis is bij de zeedijk, de vraag of we de Parelduikers nog te zien krijgen nu ze bij Hargen genoeg moeten nemen met de resterende strekdammen voor de duinen. En vertel te zijner tijd dan ook eens iets over de slaper- en de dromerdijk. Ik heb op school die namen niet voor niets geleerd, maar ze ondanks dat nooit kunnen ontdekken.

Een stedeling

Op 9 september 2017 vieren wij ons 40-jarig bestaan als afdeling en we willen u daarom graag uitnodigen voor een gezellig samenzijn. Wij hebben een heel leuk programma voor deze dag in elkaar gezet, voor ieder wat wils. We starten in de middag in de serre van de Botanische Tuinen in Utrecht. Om 13.30 uur wordt u hier ontvangen met een kopje koffie, thee en gebak, gevolgd door een rondleiding met een gids. Vanaf 16.15 uur verwelkomen we u graag in museumboerderij Vredegoed in Tienhoven. De invulling van het programma daar blijft nog even een verrassing. U heeft de mogelijkheid om te blijven eten, waarna de dag wordt afgesloten.

Wilt u dit feest met ons meevieren, zou u dan zo vriendelijk willen zijn onderstaande vragen voor 15 juli 2017 in te vullen en terug te sturen naar mailto:

JPThijssedag2017@ivmvechtplassen.org, of op te sturen naar onze secretaris Illy Poley (Garnt Stuivelingsingel 32, 3454 LC De Meern).

Naam:.....

Aantal personen:.....

Neemt deel aan bezoek Botanische Tuinen: ja/nee

Is in het bezit van een museum- jaarkaart: ja/nee

Is aanwezig bij het avondeten: ja/nee

Zondag 11 juni: slootjesdag op Eilandsteede in park Transwijk.

Utrecht Natuurlijk en IVN Stadsnatuur organiseerden ook dit jaar weer samen de jaarlijkse slootjesdag op Eilandsteede. Zondag 11 juni was het zover en stonden Dirk Jan Boerwinkel, Joke van der Ham en Carin van der Veer – allen natuurgids bij IVN Stadsnatuur – klaar om kinderen en hun meegekomen ouders een verrassende middag te bezorgen. Want wie vindt het nu niet leuk om te weten wat er in vijver, sloot en plas zwemt ... Het weer was fantastisch, de zon

scheen volop. Onder de grote parasol en aan de picknicktafels was het goed uit te houden. Klokslag 13 uur komt de eerste jongen nieuwsgierig kijken wat er te doen valt. Al snel is hij in de weer met een schepnet en haalt hij de eerste waterdierpjes uit het water. Met behulp van de zoekkaart is hij er snel achter welke diertjes hij in z'n netten heeft gestrikt.

Al snel volgen meer kinderen zijn voorbeeld en gedurende de middag zijn er zo'n 20 kinderen in de leeftijd van 4 tot 10 jaar met schepnetten en zoekkaarten in de weer. De kinderen zijn enthousiast over de kleine visjes van nog geen centimeter lang. Maar ook de kokerjuffers, bloedzuigers,

slingerwormen, erwtemossels en ruggenzwemmers krijgen volop aandacht. En wat dacht je van de staafwants! Allemaal prachtige vangsten, die een indicatie zijn voor een behoorlijk goede waterkwaliteit.

Ook de ouders die meekomen, genieten van hun kinderen in actie en we kijken terug op een geslaagde en zonnige wateractiviteit. Ook volgend jaar zullen we weer van de partij zijn tijdens de waterweek op Eilandsteede en misschien ook op andere plaatsen. Eilandsteede is een van de stadsboerderijen van de stad Utrecht en vind je in park Transwijk Kanaleneiland. Wil je meer weten over Eilandsteede of de

andere steedes in Utrecht, kijk dan op de site van Utrecht Natuurlijk(UN) voor alle activiteiten. Je kunt je natuurlijk ook abonneren op hun digitale nieuwsbrief.

Wat we hebben gezien:
waterjuffer – waterpissebed – schaaftenrijder – ruggenzwemmer – haften-nimf – aasgarnalen – visjes (te klein om te kunnen determineren) – kokkerjuffer (2x) – poelstek – watermijt – staafwants! – bloedzuiger – muggenlarve – posthoornslak – rode muggenlarve – slingerworm – erwtemossel - zoetwatermossel

Carin van der Veer

Indien onbestelbaar dan graag
retour zenden aan:

Ledenadministratie
IVN Vecht & Plassengebied
T.a.v. Tineke van Schooten
Rembrandtlaan 68
3451 JD Vleuten

Aan de heer/mevrouw:

IVN werkt aan een duurzame samenleving. Ons idee is dat betrokkenheid bij de natuur, duurzaam handelen stimuleert. Daarom laten wij jong en oud de natuur van dichtbij beleven. We verbinden hen met groene initiatieven rond natuur en maatschappelijke thema's zoals voeding, gezondheid en energie.